

Озган ёмюрден хыйсап этип, жамауат келишиулюкню жалчытырҕа

Ахыры. Апыл 1-чи бетеди.

Спикер 1917 жылны дерелеринден оом этерге чакырганды. Ол айтканыча, кыжаулуку сыйлаулары келди: байлы да жарамлы араларында кепор болма, миллетле аралы келишимеулк, башхасы. Алай аламы хатамы адамлаҕа, кыраллаҕа да жетедиле, халык кен санда кыралды, кыралны ичинде тынчылы буулады, ол чачылууну чегине жетерге да боллукду. «Мен акыл эткенден, бу затта баш магнанлы дерселедие эмда келир заманыбызны куураҕа эмда, аламы уунурҕа жарамдыҕа. Биз башхабыз, хар биривизи да сейирлебиз, излемлеибиз да эчидиле. Алай ала арабызда кыжаулуку тудуурамаҕа керекдиле. Барыбыз да кыралыбызны патриотлары болуп, аны келир коню коню келишиулюк табарыбыз деп ишанама», - деп белгиленди ол.

Татьяна Борисовна Рождественский окуяла аңга кыташканыны билемлерин байыкчалдыр, жаны шартпаны ачыкчалар мурад ба куура-

гынларын черткенди. Дин куулукула, кырал власть органды, граждандар институттаны эм билем беруу учреждениланы келечилери тобошип, ушак этерге, бир бирлерине оюмларны ачыкчалар, келишиулюк табарҕа боллукду.

Архиепископ Феофилакт а былай жамауат тобошиу биринчи кере былтыр КъМР-ни Парламентинде бардырылганын эсерткенди. Ызы била ушакыла регионун законла чыгарылуучу башха органдарында да куураҕалдыла. «Кырабыр-Малкыр ачык, сейир ушакыла бардырылган, оюмла белгиллигин берди. Бу тобошиуде уа кыралыбызны тарыхында магнанлы кезуино соебиз. Аделтерине-терелерине, тарыхтарына сеибелик этилмеген бир оюурда табылыш болмаз. Бостонда уа озган ёкирно жарылуучу дерелери Кавказны халкыларына жеткендиде. Бионюкдье уа биз ол кыйынлыклары эткендиде жуулаха тартыр коню угбай, алай жарылуучу заманла кырабырмыз коню жыйылганбыз», - дегенди ол.

Мисирляны Хызыр адилчлени келечилерин бир бирден айырылмай, билем беруино жайында биригирге чакырганды. КъМР-ни Парламентини депутаты - КъМР-ни гуманитар тинтилерини институтун директоруну куулуугун толтуруучу Касбулат Дзамиков «Шикли Кавказ XX ёмюрде била XXI ёмюрно аллында россейли цивилизацияда» деген темаҕа уллу доклад эткенди. Анда регионну халкыларыны тарыхында, адет-төрөлөрине жангычылыкка созоолот, бу кыйын кезуино жайылганыларын черткенди. Алай перестройкадан сора уа бу хал торлепни, хар адам да кесини жарылуучун неден да башха салганын чертенди.

Нина Емцова окутууда била жаш тёлёно юретиуде болган торлеуилеге эс бурганды. Ол совет жыллада кыралны сейирлерине баш магна бериленин, коллективизмни иштелир жайылганыларын черткенди. Алай перестройкадан сора уа бу хал торлепни, хар адам да кесини жарылуучун неден да башха салганын чертенди.

Рождественский окуялада КъМР-ни култура министри **Мухадди Кумахов**, Граждандар

обществоно институттары била байламлыкка эм миллетлини ишери жаны била управлениланы башчысы **Анзор Курашинов**, Парламентни Жаш тёлё палатасыны таматасы **Сергей Шестируев** да докладла эткендиде.

Тоёошиуно эселерини чыгар, Татьяна Егорова, келир жыл Октябрь революцияны 100 жыллыгы белгиленирингиз эсертти, озган ёмюрно дерелери андан да кен созоолоролерине ишанганыны айтханды. «Тарыхны төрөн тинтирге, андан оюмла этерге тийишлиди. Алай ушакыны кезуиноде далашса, кыжаулуку болмазга, терни била тоано излемеге керекди. Былайла тоёошиуле жамауат келишиулюккө, бирлики жалчытырыкларына ишкелким жокду», - дегенди ол.

Жыйылуу КъМР-ни Билем беруу, илму эм жаш тёлёно ишери жаны била министрствоосуна била Пятигорскун бир Черкескии епархийаны араларында бирге ишелуно юсонден келишиме кып салыу била башалганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЖАШ ТЁЛЮ ПАЛАТА

Жангы кыаум бютон оюмлуду, окууулуду

КъМР-ни Парламентинде Жаш тёлё палатаны 5-чи чакырылуучуну кыауму сайланганды. Эки коню ичинде эксперт комиссия жаш депутаткаҕа кандидатлаҕа тыныгылаҕа кандиле, аламы прокттерин соеуденди.

Комиссияҕа Парламентини Билем беруу, илму эм жаш тёлё политика жаны била комитети депутаты била бирге элтигирилген кыраллыгылар, алимле, жамауаты келечилери кыташкандыла. Аламы араасында КъМР-ни Жамауат палатасыны келечилери Людмила

Федченко била Анатолий Канунинов, КъМР-ни Билем беруу, илму эм жаш тёлёно ишери жаны била министр орунбасары Гехкили Солтан, «Горянка» газетни баш редактору Зарина Канукова, Граждандар обществоно институттары била байламлыкка эм миллетлини ишери жаны била управлениланы башчысы **Анзор Курашинов**, «Заман» газетини жамауат-политика бөлүмүнө редактору **Тикаланы Фатима**, КъМР-ни Парламентини Аппараты башчысыны орунбасары **Аслан Хамуков** киргендиде.

Жаш тёлё палата квоталаҕа кере куураланды. Республиканы

жамауат организациаладан анга - 11, районлада била шахарлада жамауат организациаладан - 14 эмда политика партиланы регион обломолеринден 6 жаш адам сайлангандыла.

Битеу да бирге 45 жаш депутат айрылганды, конкурсуна уа 78 заявка келгенди. Комитетини башчысы **Светлана Азикова** айтканыча, арт жыллада Жаш тёлё палатаҕа сейир ити да белгиле. «Аңга уа конкурс да шагыталак этиди. Жаш адاملаны арасында конкуренция уллуду. Ала барысы да оюмлу, биллими болганларын көргөзтөндиде. Билем беруу келгенде, ала Жаш

тёлё палатаҕа сайланса, сайланмасала да, республиканы айнытуугу уллу кыошумчулук этерге деп ишанама», - дегенди ол.

Жаш тёлё палатаны жангы кыауму КъМР-ни Парламентини кезуино жыйылыууда кабыл көрөлөккө.

КъМР-ни Парламентинде Жаш тёлё палата кенешчиси орнатылды. Ол Бюл кеппен тёлёно эркиликтерин эм сейирлерин сакталуу жаны била законланы жарашырууга сеибелик этер мурад била куураланды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ЭЛИМЮК

Май району «Ленинцы» эл мюлке кооператив былай жыйырма эки гектар терек айныҕа алма терекледен 600 тонна тирлик жыйындады. Саулай алып айтханда уа, мюлке жангы технология била кууралган алма бахчала 102 гектар жерде орналгандыла деп билдирди регион администратсиясыны пресс-службаасында.

Быыл терек айныҕа терек бахчалары хар гектарында 160 центнер жыйы-



ТАПЛАНЫРЫ

Шахарны орамларына - аслам эс

Нальчике Профсоюзная орамны тапландырып башалгандыла. Бир коню ичинде жолчула аны оҕары жанында асфальтта чунгурланы жамагандыла. Энди жолуну бу кесинде шофёрла кыйынлык тыюлдук.

Орамны төбөн жанында уа хал торлеменгенди. Быйлыны буулган кесиги била хайрланмаз коню а, автомобильчиле Кешоков орамга кирди алай этерге тошерикди. Шахар администратсияда билдиргендериче, жууку заманда Профсоюзная орамны төбөн жанында тапландырылды. Бусаҕата ремонт ишлени бираз заманга тохтатырҕа тошерикди.

Курулушчулары коню барын да, Шогенцуков атлы орамга буруп, ол жумуш толтуруу била кереҕинде шахар ара орамлардан биринде жолну кенгертиле эм жауу барырга белгиленген кесигин тапландырылды. Бу ишлени былыны ахырына бошар умутулду.

СЕБЕЛЛИК

Энергияны аяну программасы кыйматлыгы

Быйыл ал тогуз айны ичинде республиканы экономикасында торло тюрло бөлүмлөдө энергияны аяу жаны била 93 жумуш тамам этилгенди. КъМР-ни Энергетика, тарифле эмда жашуу журтапаҕа надзор этиу жаны била кырал комитетинден билдиргендерине кере, аламы хайрында 68 миллион сом аярга ачылган келгенди.

Энергияны аялуу кыоратыу жаны била законланы толтуруу умтады Бюджет учреждениланы мекимлери тинтидиле, алды неси эмда сууку суулу эселеуно приборла орнатылдыла, төрөли чырыкка уа токту аялуу койдогор торлолерине алыштыдырылдыла. Къолайысы граждандыла эселеуно приборлары сатып алырҕа болушук этиу программа била уа 1,8 миллиард сом багытына былай 162 прибор сатып алынганды.

Саулай алып айтханда, этиген мадарланы хайры била былы 9,5 миллион киловатт-сагат электр-коню, 31,2 млн Гкал жылуу, көп кылам, 300 мигн кубометр газ эмда 600 мигн адрек кубометр суу аярга онг табылганды.

Бизни корр.

Алмаладан - бай тирлик

аны била былтыр 1500 тонна продукция сыйынчыра склад ишленген эди. Бионюкдье ары алмаладан 1400 тонна жыйылганды.

Жыйылган продукцияны ары не хаза сыйындарыкы. Аны сеибели жуукк заманда энта да алай бирин ишлерге мурад этебиз, - дейди кооперативни таматасы Владимир Бердужа.

Ол айтканыча, жыйылган тирлики бир кесигин алычула сатып аладыла, башха жарымны а мында, жеринде жарашдырылады, кырганы склада жибериледи. Мюлке көгөтлөдөн кыатдырмала этген чы ишленги коню жыл болады. Быйыл эмда да эрикден - 115 тонна эмда алмаладан 31 тонна продукция жарашдыры умутулду.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жангыртыу

Суу - таза, табийгат - зарансыз

Бу конюле Бахсан районда тазалауучу объектлени тапландыруу иш барады. Бусаҕаха дерга тамамланган жумушта била республиканы Куурулуш министрствоосу била власть органданы келечилери шагырелленгендиде. Бардырылган ишлени чеклеринде мында он километрден аслам суу быуулыга жангыртылгандыла. Мекимланы барында да тынчыла ремонт этилгенди эмда жангы котельни ишленгенди. Быйлыны ахырына дерга тазалаучу

объектлени саулай да тапландырып бошар, хайырлангырҕа берир умут барды.

Жангы технологияла, биология амаланы хайырланып, табийгатха хайр болмазча, сууну алай тазалаҕа он бередили. Тийишли ишлени бардырыҕын подпар организация ары дерга Нальчикдеги тазалаучу объектке да ишленгенди.

Бахсан шахар округну администратсиясында билдиргендерине кере, энди Бахсан шахардан эмда Ата-

жукино, Исламей элден киреленип келген сууланы тынчыла тазала, аламы табийгатха зарансыз этерге онг боллукду. Даҕында бир жангылыгы: сууну тазалаҕада хлорканы орунуна электроли деген амал хайрлангылыкды. Сора тазалауучу ахыр теги адимиюмкатын орунда чуз била тамамлангырыкды. Оборудование жангыртылгандан сора, мында этген сууда чабакыла ёсдорору окуна боллукду, деп чам этедиле ишчиле.

Бизни корр.



Тырыныауузда - 3D кинотеатр

Халкыны бирлигины конюнде Тырыныаузда Кыуылланы КъМР-ни атлы маданий юкдө 3D кинотеатр ачылганды. Аны куураҕа кыоратылган беш миллион сом кыралны бюджеттен бөлөнгөндиде. Элбурс район гитче шахарлары кинооборудование била жалчытхан федерал программага кыташканыны хайрында алганды грант Районну администратсияны болушугу била кинозалны ичине ремонт

этилгенди, жангы шинтикле орнатылгандыла эмда мекимлери таткалары да жангыртылгандыла.

Кинотеатры ачылуона Элбурс район администрациясыны башчысы **Уналаны Казим**, КъМР-ни култура министри **Мухадди Кумахов**, организацияланы, предпрятиланы, учреждениеланы алганды грант Районну администратсияны болушугу била кинозалны ичине ремонт

эм 3D халлада кинофильмде да кырагандыла. Алай била мында россейли эм тык кыралы аниациялы эмда художествоу фильмлени көргөзторюкдө. Энди тырыауузы жаны чыккычын, дуняга белгилли кинолентага кырачарна онгары барды.

Алиса ТАРИМ, Элбурс муниципал району администрациясыны пресс-службасы.

МАЖАРЫЛУКЪ Фабрика тикген кийимлени Кърымда, Москвада да аладыла

Къабарты-Малкыны женгил промышленностуну бусаҕатадыҕы болуу арыктык куураандырмады. Отуз жыйырма жыл мындан алда заводлада, фабрикалада микле била адамла ишлегендиде. Жарымпроводникле завод, Биийк вольту аппаратураны завод, СКЭПТ, Тырыныаузда вольфрам-молибден завод эм бусаҕа ачылганды. Бир коню ичине башха предпритияла битеу Совет Союзда белгилли эдиле. Аламы продукцияларын кеп жерлеге жибере эдиле.

Жарыуҕа, ол заманла кетдиле, предпритияла да чачылдыла. Алай кырууда тозура ызда турмай, бир тюрлю иш куурайык, мажарыктык деп керешкен адыла да табылгандыла. Прохладна районун Солдатская станицасында кийим тиккен фабриканы куурашыдыҕын Тубейланы Алай аладан бирлериди.

Экономиканы бек тапсыз, кыйын болуу оыганды, - дегенди Бизни била ушакында фабриканы таматасы Тубейланы Алай - Шендө тыш кыралга хол жабылганды, алай россейни ичинде да бизнес кыла керешке амалла бардыла. Биз кийим тигерге керекли оборудованины алгандан

эм кючло устада да тапхандан сора келленген эдик биринчи атамларыбызны этерге. Бионюкдье тынчыла тигилген сабыл кийимле била бир кыаум регионну жалчытады.

Фабриканы продукциясы Кърымга, Москва шахарны школларына, Владивосток, Кызан шахарылаҕа жибериледи. Кийим иги кыуымчадан тап тигилгени кергендериче, оны кыайтарып захкала да этедиле. Санкцияла, сезуно, иши бир кесек этгендиде. Алай, иш алгындан эсе азырак болса да, завод тохтамаганды.

Тигуучю ишлерине ие кезден кырадыла, Тобей улуда алаҕа бек ырыды. Ол бир кыаум жылы керушип, бек уллу кюч-кыаруу салып, ишлеткенди бу фабриканы. Алай не жумушта да кыатында турганыланы болушуклары, билеклик этиулери бек магнанлыды. Алийин жыйынында хар ишчии кесини жеринди.

Станицаны тоз да ортасында да орналган фабрикасыны цехлерине урунганла кепдиде, шендоголо кийим тигуучю машиналаны ишлегенери тохтауус эшитиледи. Фабриканы таматасы, жетишимли

юслеринден айта, бусаҕатада аламы жарытхан затланы да сагыннганды.

Керекли кыуымчаланы Кытайдан, Тюркден келтирип турганбыз, алай аламы багылары бек уллу болуп кеткенди, - дейди ол. - Энди Иваново шахардан, сора, Шимал Кавказ тийресинде республикададан да алырҕа тошерди.

Кырал болушукчуу-Венкон ачканы алыр умтуу эдик да, процент асыры бийкиден, ол умуту кыоганбыз.

Быйлы кыйын болууда окуна продукцияны кыаумо игиди. Кытылыктыга да кыарамы, фабрика техника мюлкюн кючлендирге керушеди.

Бу тийреде жашаганыла да фабриканы ачылганы ахшыды, эллипини бир кыаум мында иш тапханды. Онбеш минг сомдан аз алмайдыла жакларына. Эгле жашап, ишлеп, алай бир алсанг - ол бек игиди. Тишчылула, иш табып, кеслерине, койролерине хайыр тошоредиле.

Алай била бу предпрития Къабарты-Малкырада женгил промышленностуну айнууна юлюш кыады.

БАЙСЫЛАНЫ Марият.

Мадар Баҕалы чабакылары кебейтир умтада

РусГидро компанияны Къабарты-Малкырада бөлүмюно эмда Росрыболовствоу Запады Каспий управлениланыны специалтистри алгыракыда Терк сууга эмда анга кыошугулу кыаум череклеге 110 мигнден арыктык чабакчык жиберегендиде. Бу ишни тамамларны аллында чабак мюлк эмда океаногерия жаны била битурсосей илму-излем институту кызыл чабакчыкыдан 43 мигн эмда каспий лососунда уа 71 мигн жибериленди.



Бу ишни магнанасы Төбөн-Черек каскад ГЭС-ле кыураганылары била байламлыды. Башха айтханда, ала чабакылары жыйылуларына сатып хатаны азайтыр коню, Аютыл-Чабак, чабакчыкыла Терк сууга (аны Дагыстанда кесигине) эмда бизи республикада Черекле била Акъ-Сууга жиберилен эдиле.

Специалтисте белгилелендирче, ал жылда былай жумушта ауурдуклары юч грамм болган чабакчыкыла алып, тёрлю берир умтада арха - Терк сууга - көторюлюкдө. Кыргалганы уа анга кыошугулу чарекледе ёсөркдиле, кесилери да алада жыйылгандыла.

Компанияны суулада чабакылары скакка иши жалада былай мадарла била келкенин кыаламыды. Сез коню, Төбөн Черек каскад ГЭС-лени плотиныларында ёсөркдиле, кесилери барган чабакылаҕа суу жолчула да куурагандыла.

Бизни корр.

Сагышыла

Бу көндө мөлкөр халкын белгиле назмучук, акылманы, ёкою Мечилины Казим хажини сөөклерин узак Казакстандан Ата журтубузга кечороюлгенине он жыл болды.

Заманлы барганы эрте сыйырганды Казим хажини жырларын, гюргөбисине чөйгөн таууларын, от жага жылуун. Шыкы да кыалганды ёкою, адам жылыууз. Таула да калгандыла жыйла. Акылман халкы бла бирге тууган жеринден кысталып, киши жериңде дунюсны алышчанды. Халкы а, аксакал заккин Азины тюзлеринде асырап, ити кесек жыл оюргоң



ледиле. Республикабызны жержерлеринден жыйылып, аны термир тое, чөйгөн тауулары бла бирге жергиини теринден чыктыган назмуларын окуйдуула. Алай тобушу барамланы бардырырга Бизынги элли ачык адамлары, эл шолуону узастары да уллу болушук эледиле. Аланы араларында Чо-чакланы Нажабатын белгиле айтырчанды. Ёкоюлгондо Казим хажини ашагыан жую мюйсеге

АКЪЫЛМАННЫ АТЫ УНУТУЛМАГАНЫНА БЫРАЗЫДЫ ЖЮРЕГИМ



сынап, тууган жерине алай кыйтаханды.
Таула уа тура эдиле турганларчына, көк да — чууак. Шайыры Шыкында таш койгоңдо да тозураган халда тансыклай эди журтларны кыйтаханды. Алай эди. Ёкоюлгондо уа, на-сыкча, жыл сайын эшитиледи Мечи улун арбазында жылга, шатк аша тилибизде окулган назмула да.

Аша адамланы тоз онокулары бла поэтни юзон жонгартып, Казимни сау заманында, ол жашуу турмушу келмине келтиргендиле. Ма ол тауланы, чууак көкно, пост кырап кыуанган жерини кердиле бир келген кыонакчыла. Эсимден бир да кетпейди, бир жол Тейпеланы Алимни бо-жумшылк юбилейини Казимни журтуна ёпдоргоңоринде, ол аксакаланы арбазында тобулган намаз этгени. Ол поэтни дин неси болгончына, даж кылы келгенине, асылгысына журмет бере эди намазы бла.

Элигеринден тышында да, ол көпдөн тапканды журмет. Жыл сайын Казимни эсгериге көп миллетлени адамлары к-

айланганды. Узакдан келген кыонакчыла да былай тобушу-леде эсгерилуонин айттайды.
Асен ЖАКШЫЛЫКОВ,
Кыргыздын Жазуучулары союзууну прравлений секретары:
— Биз бийик тауланы алларында сөөкпел акылманын эсгерибиз, анга баш урабыз. Аны аты ёмюрколдо, бийкиди, бизни кырушоулган тау башлары оноку. Бу жер Казимни жаратчанды. Закий пост кыруу малкыр халкыны инсаны тоюлдоңдо, ол пост кыраланы халкыларынын адамды.

Багкы КАСЕВОН,
Кыазакстанны Каратал районуун «Кальинский» совохууну таматасы:
— Мени эллимерин, Казимни Ата журтуна келгилмине эшитити, сизге кызыу салам айтдыргандайлы. Аны жашаган жерине уллу журмет бла бизни атыбыздан баш иерге тилегенди. Кыартларыбыз аны унутмагындайла. Мен сизге кыуачанчы иниси ошондон айтырга сөймө: бизни элде орамланы бирде Мечилины Казимни аты аталганды.

сеир этеме, сиз халкь поэтигине бийикке көтөре билесиз. Мында, Шыкында, ёптонда көп сөземө Казимни кыаллы кочло илхамы болганын. Бу тауланы ёкюрколдо, аны поэзиясы да ёлюмосюдо.
Хаазер АШИНОВ,
адыгели прозачы:
— Мечи улун көп миллетлени келечилерин жыйганды бери. Казим адамла, миллетле кырындашкане жашарлары суйегенди. Пөрбөжисинде темир тое, назмула тизгенди ол. Аны чыгармаларында суйемеклики, кыариндашлыккыны темалары магыналы жерни аладыла. Поэтге халкь бла бирге кыйын сынауладан ёгерге тошгениди. Алай кичюн-чюлок азабы да сындыралмагында тозюкно. Казимни халкы сау кыадрда, аны аты унутулмас.

Былай сагыш этип кыарасанг, хар бир миллетте да болды закйиреи. Кыазакстанда — Абай Кунайбеке, Узбекстанда — улуу алып, пост Омар Хаям, Кыргызда — поэт Алыкул Осмонов, Россейде — Александр Пушкин, Кыарачайны закйий — Семенланы Исмаил, Кыабартыны — Бекмурза Чапов, Тегейин Озегич — Каста Ясгаров, Татарстанны — Габдулла Тукай эм башкала. Мен быланы неси сагышымго? Алай асыл акылманыла, Казимча, тюзлюк, тенгик хорларыгы болгонди. Житинилден отла жанарла, терстик этгенде теролимдерине жолуруду ол. Ол жаны бла Пушкин бла Казим бир бирге жууккудыла.

Мечи улуну юсюндөн белгиле адамла, бир тектеринден келирип, алай бир аруу сёз айтажыланя көлөм көлөк бла тең болды, жорегини кыуанды. Кочмо дуня адамды, ол оомд бла даунашырыкчы чыкмас.
Алптуланы Зукура,
Нальчикни 3-ночкюно шолуону устасы.
— Кыарачайлыла бла малкырлыла бир халкында. адеттеритрелери, тиллери бирди. Казимни да кесибизни поэтибизге санайбыз. Акылман хар заманда да кыруу тау миллетлени угады, тозделгени да жыды кытына.

Анатоль САФРОНОВ,
публицист:
— Бу тобушуге кырап, бек

Казим хажини нюрю бизни жылытханлай турады

Хар айхан сөзю, нарт айтуучу, жашауда жол негерибиз болган Казим хажини айтпаларын Холам-Бизынги аушуну бийик эди Шыкында этген сөз да, узак дуняланы көргөндү. Аны узастары көп болганды: атысы аны темирчиликте юйрегтенди. Шыкыга Кунмусында келген эфенди уу — элибизге эм дуния култураны чиркилерине. Мусулман таурухланы да биринчи Казим андан эшиткенди. Ол көп билген адам, аз болса да, географиядан, астрономиядан да билм бергенди таулу жаша.

Арта уа аны узасты Каирде окуп келген Бестоланы Чепелуликке белгилгенди. Ол аны хакимликте юйреткенди, жашууну юсюндөн башка китаптыла бла да шагырей эткенди. Алай бла тамгыанды Казим шарк шайырлары Навоини, Фирдоусини, хаким эм философ Авеннаны, ал-Фарабини болган узак дуния закйилчлерин болган акылманыланы дуняларын.

Узак кылыргы Мечи улун хаже керне барганды — 1903 бла 1910 жылда. Ол заманды шарк дестанлары бла шагырей болуп, назмучуккы усталыгын ёптонда ёвдоргөндү, биринчи назмуларын, поэмаларын малкыр тилде арап элибле бла жазганды. Биринчи назмулары («Кыр жауады», «Апсаты...») 1866 жыл бла белгилендиле. «Апсаты» эртеги халкь жыры сөютөнгенде жазылганды. «Кыр жауады» дегени уа богюн да сабыз болжунтучукча айтылады:

*«Кыр жауады, борайды,
Токаян неси кырайды?»
Тоханда жатады,
Малын багы сатады,
Кызы чачын тарайды,
Төзөрдөн кырайды...*

«Иман-ислам» поэмасы уа биринчи керне 1909 жылда Дагыстанда Темиржан Шурда (Буйнакск) чыкканды. «Солтан-Хамитини назмусу» деген эчки китапчыгы уа — 1918 жылда Орус Басханда Дымовланы китап басмаларында. «Мени сөзюм» деген назмула Нальчикде басмаланганды.

Поэт кеси заманыны ауздыды. Казимни да тынчайтымагандыла миллетини юсюндөн сагышыла. Ол халкыны излеген ырахат жашуу насып, ажайып тошка, узак эди. Ол аны узак Текеда, Самбулда, Багдадда да тамгаанды. Казим алындон окуна революционны байракчысы болмай, жаны жашуучу кырып аптирин тоз аныларга чюрөгөндү. Айкай да, аны ол захка жетишир аксылы, фахмусу, таукулмгиги, игилике ийнануу да бар эдиле.

Айтканы тозюккө куулуккы этмеген назмуучуну халкь ичинде намасы жорюмгичи жанды. Кызылыгы болган, сакыламай турганлай ёлом палакы жеткен неди бир башка казымчыны тынчыксыз этген нечча адам келе эди Казимге, буудан айтып, аны сабырык берген сөзюн излеп? (Болгандыла алай кырга бизде да!) Казим алыны биринден да аялманына ырызлыгын бош жан жаркычыган. Сөз ючюн, «Жары Абидат» (сууга кеткен кызы), «Кызыны тартыгышуу»

«Оглары Чегемде Ак-болоттаны Жакону юйорюн ыркы басканды этилген жыр», «Солтан-Хамитини жыры», «Жашыма» деген эм башка кюиле адамгыз эс тапдырган жапаруу сөздөдиле.

Дин жаны бла иши да көпдө. «Акъ кычор» назму абрагади фангылмбары, аны жаша Исмаилыны, кырман кюйно ослеринден Кыран тауруну мурдорунда жазылганды. «Тиширчи», «Ахызаман дуня», «Кекге учкан» деген назмула да хадиселе болган таурухаладыла.

Аны шарк кырагында болганын. Каирде Аль-Азхар университетте билим алганын, көп жерлени культуранары, адабиятлары бла шагырейлиги аны чыгармачылыккы ишинде ыс кыйганды. Поэтни лирикасы аруу суйемеклики, таза ниети, аруу рухийни юлюсюдө. Казим хажини арап, торк, персид тилден кечороюлгениди «Техир бла Зухра», «Бужигит» деген поэмаларын бизни кыарт ынарларыбыз көпдөн билгендиле. «Тау башында тау болмас...» деген назмуу уа эртеден бери да халкь чыгармачылыккыга өтгөндү.

Сюргоңлукде, малкыр жамауаны сынчу коллери келгенде, закйий назмуу «Тажел этеик биз богон», «Осуят», «Жарлы халкым» деген эм башка назмуларын жазганды. Кыартлыгында киши жерине тошгон Казим, билгичлиги болур эди аны, алгадан да айтычу эди узакылада ёлюгондо, дейдиле. Миллетте да закйий поэтине, акылманына ырызлыгын бош сөздө айтып кыйман, аны кыбырын бери, Ата журтуна, кечороңине бла кергозгөтгөндү.

Казим сөзю бла, иши бла да адамга жорек ырахтылык бергенди. Аны кюлюндан чыкканын темир кереклени, бичаклыны юйеринде богон да сакылан турганыла кёпюлде. Аладан бир кыуаууун Кёндөленде Буйакулуканы Аматылоюнде көргөндү. Аны узасты Махай бла Казим жиге айланган кырындаштыла болгандыла. Махайны суратына кырап: «Казимди бу», — деген эчки эрте, сабийлигимде. «Угай, бу бизни апабызды, Казим а муңу кыарындашды», — деп аныгылтанды эди Аматыны кызы Люба.

Кучапыра уа эсимден кетпейди. Шыкында жашаган көп сабийлы башсыз тиширчи балкарларына ашатырга позден кырап урлап чыккыганлай, аны кесине тоюб кылады. Уялып, алботасына жыйган картофилерин жерге теге. «Бизден этти эдим да, хажи; сени мен билей көргөми эдим», — дегенди жары тиширчи. «Андан эсе мен ёрге эдим — сени боюнне кыоганьбыздын эслемей турган», — деп, кечкилик тилегинди назмуучу шыкы. Адамлыккы юлюсю бир заманда да өнгөндү.

Мени улун жакшылап от, жоз бла жарым жыл мындан алгыда жанганыча, жаныл турады. Ол от жагыда кёпеле жылындайла. Узак тау элде жаратылып, уллу дуняны закйилерине тең болган Казим хажи айхан сөзвини нор жаркылары, рухий тазалыккылары окуучуланы жорекленине салганын жылуу тин сыйлыккыны белгисиди.
КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Адабият ингири

Назмуларында - суйгенлерини кыуанчалары бла жарсыулары

Бу көндө «Вертикаль» деген литература салоңда Уран районун «Эдельвейс» аты адабият биригидиге назмуучлары бла тобушук болганды.

Жыйылууну Нарткылада сабий библиотеканы директору Назмууч, сагышылган биригидиге тамгалык этген Светлана Жеркуова ачканды. Ол поэзия кыуаууну тарыхкы юсюндөн ады, аны 2005 жылда кырап, анга тамгалык да этип тургун. Россейни Жазыуула союзууну члени, бир нечча китапны автору, шибёдо уа дунюсын алышкан Александр Клочинонун эсгергениди. Ол апама адам «Точка зрения» деген адабият конокак юйно ачканын, юйорле бла сабийлере болушук тапдырууну юсю бла республиканы арада ишлеп турганын,

Келип, босагыма жатса бирде,
Жауун жаууп, аны тилек кюно
Суйун чачса бу мени турган юйге.

Боюн салдырма бар бергенинге:
Жанын, кочмо да ошогеринге,
Жийилмукла, илхам бергенинге,
Дуняны да Сен этгенинге.

Римманы дагыда былайы, Аллахха аталгыч назмуларны кёпюлде. Ол аланы окугандына, назмуучу тиширчи берге ачкан сөзмилерин жореге бла ётдоргөнгө ийнанмас онг жокдуу. Байм, Татьяна Клочинова да андан айтканды, баш несин эсгергенде илхамыны излеп билдире, рифма бла жасалгын жор-

Кыкылдырдагы юйреңдиле ала,
Жаусу алай болганды артлары.

Ма былай кысыка, тамсил магыналы назмула жазды Юрий Гетовок. Ол литература салоңига несины жтабын саугагына бергениде. Мугалим ол мында китапханы ачканын белгилегенди. Биз бла Союзууну председатели адабият жыйылуну бардырган Светлана Жеркуовадан кесини назмуларын окурун тилегениди. Алай бла бери келгенде республикабызга, жерибизни арултурга, келген, келлик поэттерге да аталган поэзия тизинеле тынгылагандыла.



сеzimли назмула жазганын, поэзияны чексиз суйгенини да билдиргенди. Биз бла Кыабарты-Малкылары Жазуучулары союзууну прравлений председатели Бопайланы Мугалим обшөөшгениди.

Ол, кыонакчыла бла саламлашып, пост деген аны эччилгени, хар назмуучу да тууган жерини байлыгы, ёктемлиги, махтау болганын чертгенди. Аны сөзлери магыналарын андан ары ёвдор. Светлана Жеркуова назмуучула эчки дуняда жашаганын, ала кесперины сагышларыны, сөзмилерин башкаларга ачаргы юйно юрешкелерин билдиргениди эм назму турмунагы Римма Сокурованы чакыртычанды.

Жамауат иги тынгынан журнал, кеп жылыны республиканы «Маяк», Шимал Кавказкы «Федерация», «Версия», «Возрождение» газетлде ишлеп, Нальчикни администрациясында пресс-службага тамгалык редактору Римма Сокурова ол жаны бла Пушкин бла Казим бир бирге жууккудыла.

Мечи улуну юсюндөн белгиле адамла, бир тектеринден келирип, алай бир аруу сёз айтажыланя көлөм көлөк бла тең болды, жорегини кыуанды. Кочмо дуня адамды, ол оомд бла даунашырыкчы чыкмас.

Алптуланы Зукура,
Нальчикни 3-ночкюно шолуону устасы.
Октябрь ай — суук болган кючюк,

книгедиле эдельвейсчиле, деп. Кезиу Амин Хавлачевах жеткенде, ол назмуларын да окуп, кеси максам салгын жырларын айтканды. Амин 27-жыллыккы сынымы болгун устасы. Арада уа поэзияны полюю эм кюнолю жолларында айланганды.

*Төзөгөн ары жанында
Кыр да жуау, камин алында
Сотурган кырккулду кылай,
Кыш суратла эттениге кырай,
Тойду да ол, ажайып — багча,
Кыр халпула кюно бутакгыра,
Кече кюмош жарыны ача,
Тойше керек текер кылакчында...*

Амин, баям, ол физиканды ал информатикадан дереле бергени ючюн болур: «Компютерини заманында жоректеге, сөзмилге сакчы болурга керекди, аланы токмигизы шыкырга жараккы койлоңдо», — дегенди эм сөзюно Юрий Гетовока ётдоргөндү.

Юрий Гетовок, 46-жыллыккы сынымы болган устас, кю китапны автору, аз тобуган жанрны — самаркува назмуларны — автору.

Кечер агач бла чарк, Жашаулары
Талпы эди, жомак кючк, алай,
Жау сюртоптон, сабыр — аралары,
Шуектукуны биле эм багылары.

Жаубашпайды, тогаш башпайп,
Даур-дуур, тойшош — орталары.

«Кылыччы» картоф Кыуурундун картофну биз алай бир неч сөбюз? Не кыдаар көп ашасак да, тоймакпыз. Макарану суйгөнгө да алай айткыла болжунду элде. Ол уа алай картофда бла макаранда крахмал аслам болганы ючюндө. Ол аш орунунга не кыдаар көп тоюшо, алай бир бизни мыйыбызгыра «мен ачам» деп, сигналы жибергенлей турады. Сау таба картоф ашасак да, аны сапытуудан кесибизни тоймай кыалгын сунабыз.

Бирде уа, солурга кыйын болгунуңнуда бир ашап, бир жарым сагатыдан а болганыча да көрбөгөнүди. Ол бизни кыралкы горжон системабызгы жиберген жалгын белгиле бла байламыды. Кесигиз бил-

инженер тууган элине, ата журтубузга аталган назмуларын окугындай.

Жыйылганыланы бек сейириндирген а жаш назмуучу Карина Беккуова болганды. Аны назмуларында жуун — дуняндан кеткен суйгенлерибизни бизге тансыктыккында жиялууду, тепсел келген кырап халучука ууа — кыуанчары. Бир назмуунда Карина жерге токюмгеге, аны суйгоңдо, дейди. Нек десенде анда бизден кетген, биз суйгөн, излеген жанна жатадыла. Жаш кызылы былай терни оюмлары поэзияны жаркык конери алдында деген сагышыка келтиргендиле.

«Литератураны Кабардино-Балкарлыгы» журналыны баш редактору Хасан Тхагазлов «Эдельвейс» адабият биригидиге аны кыурагын Александр Клочинонун атын атарга киргенди дегениди эм, былай ичирдигени поэтини биридирген магыналарын аса буруу келмине эрки болуучкы терели жыйылганыла тери кыатышырга чакыртычанды. Адабият байрамда гитара согулганды, эде кылычары аруу сураты, аруу сезимли назмула, жырла эшитилгенди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Бу сейпран

Ишинг жокь эсе - чёплеу чёпле

Чёплеуно ишлери-кочлери болмагына чөплейдиле, дейдиле. Болсада ол алай магзаназы битми тойлоңдо; андагы линолевая бла олеоная кислотала адамны чархына бек керекли затлады. Чёплеуде метионин вещество-ву арахисин, кызладан, черт-леудюкен эсе иги да көпдө.

Адамны ксанында бал тузун кёпюредиле деп, диабеттери болганына чёплеу чөпмейдиле. Алай ол терс оюмду. Ол заран келтирмейди. Аны 100 граммды болган магний кыра ётмедке болганындан эсе алы керге көпдө. Магний а адамны жорек-кыан тамырларыны тийишликчине ишлеунон бек керекли затды.

Андан сора да, 60 грамм чөплеуно бла 30 грамм чөплеу жауни ёлмине бирди. Чөплеуде кислотала. Е витамини да кырыгуусу болганыла, керекли витамини кеси да антиоксиданты, атеросклероз аныганынын тохтады, адамны чархын радиациядан сакпайды.

Чөплеуно ишлери-кочлери болмагына чөплейдиле, дейдиле. Болсада ол алай магзаназы битми тойлоңдо; андагы линолевая бла олеоная кислотала адамны чархына бек керекли затлады. Чөплеуде метионин вещество-ву арахисин, кызладан, черт-леудюкен эсе иги да көпдө.

Адамны ксанында бал тузун кёпюредиле деп, диабеттери болганына чөплеу чөпмейдиле. Алай ол терс оюмду. Ол заран келтирмейди. Аны 100 граммды болган магний кыра ётмедке болганындан эсе алы керге көпдө. Магний а адамны жорек-кыан тамырларыны тийишликчине ишлеунон бек керекли затды.

Андан сора да, 60 грамм чөплеуно бла 30 грамм чөплеу жауни ёлмине бирди. Чөплеуде кислотала. Е витамини да кырыгуусу болганыла, керекли витамини кеси да антиоксиданты, атеросклероз аныганынын тохтады, адамны чархын радиациядан сакпайды.

Татлыны эртенликке аша Сиз билемсиз, тиширууну суйайлыгын бузган — бал тууду. Ол бизни аш орунубузга

тошпенди, аны инсинулин эридет да, ич жауга айландырады. Ол а чархында терк окуна чархына битми койлоңдо; андагы линолевая бла олеоная кислотала адамны чархына бек керекли затлады. Чөплеуде метионин вещество-ву арахисин, кызладан, черт-леудюкен эсе иги да көпдө.

Адамны ксанында бал тузун кёпюредиле деп, диабеттери болганына чөплеу чөпмейдиле. Алай ол терс оюмду. Ол заран келтирмейди. Аны 100 граммды болган магний кыра ётмедке болганындан эсе алы керге көпдө. Магний а адамны жорек-кыан тамырларыны тийишликчине ишлеунон бек керекли затды.

Татлыны эртенликке аша Сиз билемсиз, тиширууну суйайлыгын бузган — бал тууду. Ол бизни аш орунубузга

Хайрылы какла Арык болурга сөз эсен — той к аш! Нек дегенде какны бу торлошо аш орунубузда терк эрмейди, аны себепли адам ач болмай көп турады. Той к дагыда башка зат бла хайрылды, ол аш орунда эрик ючюн, анга көп жуу кыра тылады. Аны себепли, кагрга жау салып неди жаулу зат бла ашарга окуна керекди. Кызгалткы ашасанг, ол адамны чархындан жауун алып, кесин аны бла эридет. Диетаны магзаназы да анды: адамны аш ашарга болжунду арык болды. Какаланы дагыча бир торлошо — манка. Ол, келпе сунганыча, алай бир кырауусу, ёз тутмаганы ашырык тойлоңдо. Манкада крахмалдан сора витаминиле, минералла да бардыла. Алай келчакасы уа эздри, аны ючюн ол диетаны продукция саналды. Бизни кыралда манканы сабий ашаркыгыра тергейдиле, алай тибетчиле уа бу канкы жын санлары кыркырдан атпаган хар адам да ашаргы тийишлиди, дейдиле.

Басмага БАРЫЛАНЫ Марзипат жазырылганды.

ТЮБЕШИУ

Кертини билген тюз жолдан таймаз

РФ-ни Ич ишле органдарында кылукту этгендери кюноне жораланып, КММКУ-да А. Сокурову чыгармачылык мастерскоюнда студентле бла жарыкландыруу тюбешуу болганды.

Кезиуонде. Жаш адамланы андап ару элтенери бюонлюке жамуатны жарыстхан проблемаладан бирди.



Сентябрь айдан бери вузда «ПРОдвижение» деген ат бла тренинге бардырылганды.

Бизе ула жапайла танышхан «шухларына» тынгылап, тыш кыралда ариу жашууларыранд жоюлгандарын айтханды.

Жыйылууга республиканы вузлары келечилери, ич ишле органдо ишгенде, эмда жамуат организациланы башчылары да кыатышхандыла.

КММКУ-ну волонтерлары арасыны башчысы Светлана Сомовалова уа аманлыкчылары кколларыны ич юйюренден сабийле да тошгенери билгенде.



лекге 700-ден аспам студент жюрюгенди. Бу тюбешуу да алыны чекеринде бардырылганды.

Иги жашуу излеп, танымаган, билмеген тийрелеге атланган - акылысылыкды. Кылайлы болурга сойген тугуван журтунда да мадар аталады.

КММКУ-ну волонтерлары арасыны башчысы Светлана Сомовалова уа аманлыкчылары кколларыны ич юйюренден сабийле да тошгенери билгенде.

Келгенде эм алга озган жыллада адамланы жашууларын юзген огурусу терактаны юсюенден видеороликни кюргозганды.

Жыйылууга келген «Сени юйюнге мамырлык» деген жамуат организацины председатели Сафудин Шибюзюв аны ич ишле органдо кылукту этген жашуа негерлери аманлыкчыларыны ккол-

Шагырейлениу



Билдирюу

Саулукту жашуу жанлылагуа - зауукту эришиуле Кэбарты-Малкхарни Жамуат палатасына жаш тешо совет Спорт министрство био бирге республикада саулукту жашуу бардырууну юсюенден «NumberOne» деген биринчи реалити-шоуну чекеринде «Гади-спорт» спорт комплексде «ТГО-ну спилдик деген эришуу куурурыдыла.

Аны программасына керек юч команда жети спорт эришиуде сынашырыкыдыла: скакалка бла чыбыу, пневматика ушкюкдан атдыруу, обуруну ичи бло секюриу эм бошхало.

Командага шагуа кыатышхана, советни членлери эм теле-проектни кыаручулары киркилды.

Гитче ата журтну тарыхына жолоучулукт

КММКУ-ну педагогика институту эмда физкультура бла спорт факультетини биринчи курларинда окугубган студентле, культуурология, этнология эмда республикада жашаган миллетли тарыхлары жаны бла факультетни таматасы Кашиф Унужев бла бирге КММР-ни Миллет музейинде экскурсияда болгандыла.

Аны культура араны илму ишчиси Анжелика Хашева бардырдынды. Ол студентлеге республиканы тамаша табийгыатыны, мындагы битимлени эм жапыуулары юсюенден тынгылы хапарлаганды.

жаратханларын жашырмагандыла, аны хайрындан кей жангы зат билгенери да айтхандыла. Музейге жолоучулуклары университетде окутулгубган гуманитар дисциплиналары бютюн терен аниларга себеплик этеригин да чертгенди.

Бизни корр.

Эгерюу

Фахмулу поэтке атап

КММР-ни Культура министрствосу, Кэбарты-Малкхарны Жашуучуларыни союзу 2016 жылда 21 ноябрде Нальчикде «Вертикаль» атлы адабият салонода замансыз дунисин алышхан фахмулу поэт,кечюрмечи Георгий Яполюскиини чыгармачылыгына жораланган ингир боллугуун билдиреди

эмда республиканы жамуатны бла аны кыюнактарын ага чакырады.

Адабият тюбешуу Жашил театры 2-чи этажинда бардырыллыкды, кеси да 16:00 сагытта бошанырыкды.

ТЕАТР

Музыка-поэтика моноспектакльге чакырабыз



24 ноябрде Кыргыз музыка театры поэт, жырчы автору, актёр, режиссер Владимир Родомисльскинин «Исповедь в четыре четверти пути» деген музыка-поэтика моноспектакли боллукду.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЭБАРТЫ-МАЛКХАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактору орунбасары ТЕКУЛАНЫ Хауа РЕДАКЦИЈА:

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору примайи: 42-63-01. Баш редактору орунбасары: 42-38-21, 40-04-82.

Редакция авторга бил кызыгы жорюйтмен. Кюп жазмага редакция этемейли эм ала артха кытарылмайды.

Газетти башыга КММР-чи басма эмда аскалы коммунистияла жаны бла кырал комитетини комюлтер службабы хазыр этгенди.

Газетти тиражы КММР-чи Басма эмда аскалы коммунистияла жаны бла кырал комитетини комюлтер службабы хазыр этгенди.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ПДАТЫНЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин атыла проспект, 8